

СТАНОВИЩЕ

от д-р Нели Илиева Бояджиева, професор

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (социална педагогика)

Автор: Гергана Манчева Манева

Тема: Социално-педагогическо консултиране за превенция на агресивното поведение при ученици в гимназиален етап на образование

Научен ръководител: Проф. д-р Нели Илиева Бояджиева.

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1288 от 15.03.2019 г. на Ректора на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ съм избрана за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: *Социално-педагогическо консултиране за превенция на агресивното поведение при ученици в гимназиален етап на образование* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.2. Педагогика, Теория на възпитанието и дидактика (социална педагогика). Представеният комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички необходими документи.

Формални и структурни параметри

Дисертационният труд се състои от 234 страници, от които 202 страници основен текст. Ресурсите са описани в 7 страници библиография (общо 133 източника - 105 на кирилица и 28 на латиница), а накрая има и 15 страници приложения. Структурата на дисертацията включва: въведение, пет глави, изводи и препоръки, заключение, приноси на дисертационния труд и десет приложения. Изложението включва 70 фигури и 26 таблици.

Приложен е списък с 3 броя публикации по темата на дисертацията, от които 2 самостоятелни в сборници от студентски научни форуми на ПУ „П. Хилендарски“ и 1 статия в съавторство отпечатана в сборник от трудове по научно-изследователски проект на ПУ (2018).

2. Кратки биографични данни за докторанта

Гергана Манева е родена на 20 юли 1991 г. През 2009 г. е завършила средното си образование с отличен успех в хуманитарна гимназия в гр. Пловдив с профил на обучение „Френски език и хуманитарни науки“. В следващите десет години тя продължава в трите степени на висше образование в ПУ „П. Хилендарски“ - специалност Психология - ОКС „Бакалавър“ (2009-2013 г.) в Педагогически факултет и след това в специалност „Управление на човешките ресурси“ - ОКС „Магистър“ във Факултет по икономически и социални науки (2013-2015г.). Зачислена е като редовен о в Катедра „Педагогика и управление на образованието“ на 1.03.2015 г. Дисертационният труд е обсъден съвет на заседание на катедрата на 25.02.2019 г. и взето единодушно решение за откриване на процедура за официална защита.

Г. Манева членува в Сдружение на младите психолози в България „4-ти април“ и в СУБ – Секция „Педагогика и психология“. Тя има над 10 участия в национални и студентски научни форуми и университетски проекти, както и изследователски и организационни активности.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд е посветена на значим и актуален проблем за социалната училищна педагогика в областта на теорията социално-педагогическото консултиране и за практиката на социалното възпитание за превенция на агресивното поведение на учениците. Независимо, че тематиката за агресията в училище е била предмет и на други дисертационни проучвания през последните десетилетия, избраният аспект и фокус на проучване не повтаря други теми. Социално-педагогическата работа в училище е област, която се развива интензивно, а разработването на методиката на училищното консултиране е актуален проблем за педагогическата практика. Образователната квалификация по училищна психология и подготовка на докторанта в тази област дава възможност за развиване на изследователски компетентности в разработваната област на педагогическите науки.

Темата е фокусирана върху проучване на социално-педагогическото консултиране в училище и ролята му във възпитателния процес за успешна превенция на агресивните тенденции в поведението при възпитанието на учениците в гимназиален етап на образование. Научният проблем е актуален и проучването му стойност в теоретичен и в научно-приложен план, а формулировката на темата не повтаря други изследвания в педагогическите науки.

4. Познаване на проблема

Г. Манева показва много добро познаване на проблема, което се дължи на задълбочената подготовка от предишните етапи на образование и системното и последователно проучване по време на докторантурата. Още чрез разработването на дипломна работа в бакалавърската степен, докторантът започва да проучва възможностите да провеждане на невербален мониторинг в образователна среда чрез невро-лингвистичен подход. В работата си върху докторската теза тя проучи достъпните източници по темата в българската и чуждестранната литература, анализира и изложи някои основни подходи на консултиране в социално-педагогическа работа в училище. Тя описа подходящи за адаптиране в българската училищна среда модели за социално-педагогическо консултиране в контекста на превенцията на деструктивните тенденции и нагласи за агресивни прояви в поведението на учениците.

5. Методика на изследването

Методиката и организация на изследването са релевантни на цялостната концепция на постановка на проучването и дават възможност да се осъществят целта и задачите за да бъдат доказани предварителните хипотези. Методите за теоретично и опитно проучване са традиционно използваните в педагогическите изследвания, а подготовката на инструментариума, реализацията на конкретното проучване, обработката и анализ на данните от него е изцяло дело на докторанта. Цялостната методика е добре изградена и оптимално балансирана с огледа на целта в дисертационен труд и удовлетворява параметрите на изследването. Описанието ѝ коректно и дава възможност да бъде прилагана в други изследвания и в практиката на социално-педагогическото консултиране в училище.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Основните акценти на дисертационния труд са подбрани след проучване на многообразието от проблеми в достъпните източници по педагогика и психология. Анализът се характеризира със задълбоченост, стремеж към критично оценяване и лична позиция при изложението на актуални значими за педагогическата теория и практика подходи. Структурата на дисертацията е логична и е обусловена от поставената цел и задачи на изследването. Отделните части на труда формират композиционно единство, обединено от общата цел.

Резултатите от изследването и статистическата проверка на хипотезите на емпиричното изследване водят към отхвърляне на нулевата хипотеза на дисертационния труд и приемане на алтернативната хипотеза. Доказано е, че е възможно социално-педагогическото консул-

тиране в гимназиалния етап на образование да понижи нивото на агресивните тенденции у учениците и да доведе до промяна на предизвикателното поведение и нагласи.

Докторантът е подбрал конструиран собствен опитен вариант на групово консултиране на ученици от гимназиален етап на образованието, който е осъществил самостоятелно като е проверил с надеждни инструменти резултатите от него. Целта на опитната работа е насочена към обогатяване на представите и осъзнаване на същността на агресията от учениците като се разчита, че това ще допринесе за превенция на агресивното поведение в училище и понижаване проявите на несдържаност в реакциите им. Тръгва се от разширяване на познанията по въпросите, свързани с агресията и разпознаване на нейните прояви и се стига до това как да се справят с нея и да ѝ противодействат. Резултатите от опитния модел показват как се променят нагласите на учениците към предизвикателното поведение и по този начин се намаляват неосъзнати преди това прояви и тенденции към агресивност. Всичко това доказва приложимостта и значимостта на модела.

Изводите произтичат от конкретното изследване и открояват научни и приложни постижения. Заключението обобщава представените в изложението констатации. В него докторантът предлага ясни отговори на поставените в началото изследователски задачи.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основните научни постижения на дисертационния труд в *теоретичен* план са:

1. Проучени са модели за социално-педагогическото консултиране като част от системата на социално-педагогическата работа, които могат да се прилагат във възпитателната работа в училищна среда за превенция на агресивното поведение на учениците. Това обогатява теорията методиката на възрастовото социално-педагогическо консултиране.
2. Предложени са нови области на прилагане и успешен вариант на социално-педагогическото консултиране в училище с уместно подбрани подходящи техники за групово консултиране в гимназиален етап на образование. Така с нови средства се доказват проучвани аспекти в съществуващи проблеми в социалната педагогика.
3. Консултирането на учениците е представено като педагогически подход за намаляване на предизвикателното поведение и за превенция на агресивните тенденции и нагласи в поведението, с което се обогатява теорията на възпитанието, училищната педагогика и методиката на социално-педагогическата работа в училище.

В *практико-приложени* план:

- Разработеният изследователски инструментариум може да бъде използван и прилаган и в други изследвания за проучване на отношението на учениците към агресията и за емпирична проверка на нагласите им спрямо предизвикателното поведение в училище.
- Методическият вариант на опитна програма на групово консултиране за превенция на агресивното поведение при ученици в гимназиален етап на образование, е апробиран в реална среда. Емпирично и научно аргументирано е доказана неговата ефективност в практиката, което обогатява социалната, превантивната и училищна педагогика.
- Инструментариумът за обратна връзка за удовлетвореността на участниците и резултатите от опитния модел за групово консултиране, е приложим в училищната практика и може да бъде използван при социалното възпитание от помагачи специалисти - педагогически съветници, социални педагози, училищни психолози, както и от класни ръководители, учители или други изследователи в образованието и социалната работа.

8. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Всички представени в автореферата публикации са по темата на дисертационния труд. Те са направени хронологично в съответствие с отделните етапи на проучването. По жанр всички те са статии, публикувани в нереферирани научни сборници на ПУ „П. Хилендарски”.

По съдържание първите две статии са посветени на проучвания от теоретичния обзор по темата. Те са направени самостоятелно и чрез консултации след представяне на докторантски форуми с научна редакция и отпечатване в докторантски сборници и периодика в ПУ.

Манева, Г. *Приложения на невролингвистичното програмиране в социално-педагогическото консултиране в училището*. Детето и съвременният свят. Сборник доклади от студентски научен форум. УИ "Паисий Хилендарски", 2016, с.40-48

Манева, Г. *Същност и място на консултирането в социално-педагогическата работа в училищна среда*. Докторантски изследвания. Научно списание за докторанти на Педагогическия факултет на ПУ "Паисий Хилендарски", УИ "Паисий Хилендарски", Пловдив. 2018, (под печат).

Третата публикация е статия в съавторство с друг докторант и в научен екип с ръководителя на Катедрата. Тя е резултат от колективно проучване във връзка участие в научно - изследователски проект по Фонд на „Научни изследвания” на ПУ „П. Хилендарски”. Тя отразява резултати от предварителен етап на опитното проучване, които са залегнали в дисертацията.

Радев, П., Манева, Г., Величкова, М. (2018) *Проучване на някои особености при агресивното и предизвикателно поведение на децата в училищната среда в малко и голямо населено място*. Социално-педагогически аспекти на иновациите в образователната среда, 2018.

9. Автореферат

Авторефератът отразява цялостно отделните структурни елементи на дисертационния труд и представя адекватно, цялостно и по коректен начин съдържанието и основните постижения в него. Той е съобразен с изискванията и представя приносите от изследването.

10. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати.

Резултати от изследването могат да получат публичност в реферирани научни издания. Ще бъде целесъобразно методическото описание на опитната програма със собствен вариант на конструиране и приложение, изложено в дисертацията, да бъде отпечатано след съответна обработка съобразно с изискванията за оформление и изложение като учебно пособие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати и оригинален принос в педагогиката, които отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“. Направената по-горе научната оценка показва, че докторантът *Гергана Манчева Манева* притежава задълбочени теоретични познания, качества, професионални умения и компетентности за самостоятелно провеждане на научно изследване. Познавайки целия процес на работа върху дисертацията и на основата на гореизложеното давам категорично своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните дисертационен труд, автореферат, публикации, постигнати резултати и приноси.

Предлагам на членовете на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор” на *Гергана Манчева Манева* в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.2. Педагогика, Докторска програма Теория на възпитанието и дидактика (Социална педагогика).

22 април 2019 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Нели Бояджиева